

PM – Inventering avseende markföroreningar inom fastigheterna Gunnar Gröpe 1, 2 och 4, Älmhult

Bakgrund

En ny detaljplan ska upprättas för fastigheterna Gunnar Gröpe 1, 2 och 4 i centrala Älmhult. Planen avser att möjliggöra bostäder samt handel och kontor inom planområdet. För att bedöma huruvida en miljöteknisk markundersökning behöver utföras inom planområdet inför föreliggande detaljplanändring har Tyréns, på uppdrag av Älmhults kommun (ÄBO Älmhultsbostäder AB), utfört en inventering med avseende på markföroreningar inom aktuella och närliggande fastigheter. Resultaten från inventeringen redovisas i denna PM tillsammans med en bedömning gällande behovet av en miljöteknisk markundersökning.

Genomförande och underlag

Inventeringen har omfattat följande moment:

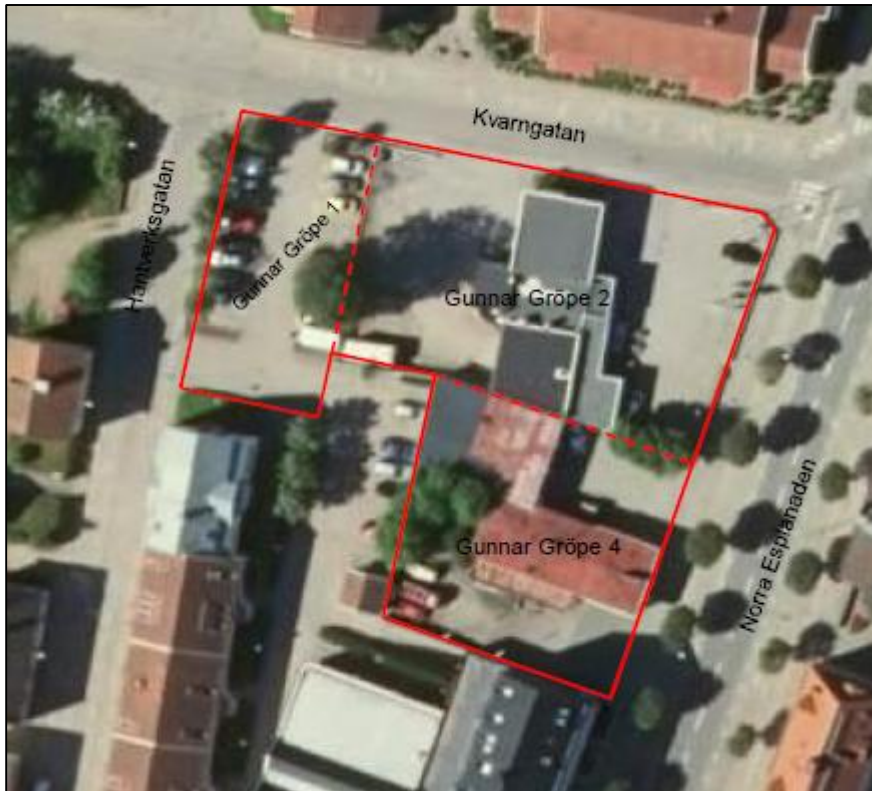
- Insamling och studier av inventeringar och dokument rörande mark- och grundvattenföroreningar inom aktuellt område från miljö- och byggförvaltningen i Älmhults kommun
- Möte med miljö- och byggförvaltningen i Älmhults kommun för genomgång av aktuellt underlagsmaterial
- Genomgång av äldre kartmaterial samt flygbild över aktuellt område
- Platsbesök

Följande underlagsmaterial har studerats:

- MIFO fas 1, objekt ”Kemisk kvätt kv Gunnar Gröpe 2”, Länsstyrelsen i Kronobergs län 2005-12-14, rev 2010-05-19
- ”Undersökning av förorening inom fd bensinstation, Gunnar Gröpe 4 i Älmhult”, KM Miljöteknik AB 2000-02-21
- ”Miljöteknisk markundersökning vid din-X f.d. drivmedelsanläggning på fastigheten Gunnar Gröpe 2 på Kvarngatan 17 i Älmhult”, ÅF-Infrastruktur AB 2014-07-01
- ”Schakt- och saneringskontroll vid avetablering av Norsk Hydros bensinstation, stationsnummer 99593, Norra Esplanaden 12 i Älmhult”, D-Miljö 2009-05-06
- ”Miljöteknisk markundersökning, Skandinaviska Bensin AB din-X, Billisten Norra Esplanaden 17, Älmhult”, Sandström Miljö & Säkerhetskonsult 2002-06-24
- Kontrollrapporter av cistern med tillhörande utrustning och rörledning, Gunnar Gröpe 2 daterade 2007-07-05, 2001-06-12, 2001-06-13, 2013-12-27,
- Utdrag från stadsägokarta och fastighetskartor från 1942, 1957 och 1965
- Flygfoto över centrala Älmhult daterat 1931

Resultat

Läget för undersökningsområdet för nybyggnation av bostäder, handel och kontor framgår av figur 1. Området, som upptar en yta på ca 3 150 m², ligger på den västra sidan av Norra Esplanaden i centrala Älmhult. Mot norr avgränsas planområdet av Kvarngatan, mot väst av Hantverksgatan och mot söder av fastigheten Gunnar Gröpe 14. Enligt SGU:s jordartskarta utgörs jordarterna inom undersökningsområdet generellt av isälvsediment. I närområdet finns även morän. Strömningsriktningen på det lokala grundvattnet bedöms i tidigare utförda miljötekniska markundersökningar inom undersökningsområdet vara mot väst, se KM Miljöteknik 2000 och ÅF Infrastruktur AB 2014.

Figur 1. Flygbild från Eniro där planområdet med aktuella fastigheter rödmarkerats.

Inom fastigheten Gunnar Gröpe 1 i den västra delen av planområdet finns idag en asfalterad parkering, se figur 2. Angränsande fastighet Gunnar Gröpe 2 består idag till största delen en asfaltsyta, men även betongytor förekommer. Inom fastigheten finns en byggnad i ett plan som tidigare utgjort en bensinstation. I anslutning till den fd bensinstationen finns tillhörande pumpö kvar under befintligt skärmtak, se figur 3. Inom fastigheten Gunnar Gröpe 4, som ligger i den södra delen av planområdet, finns idag två byggnader som inrymmer en servicehall för bilar samt ett gatukök, se figur 4. Byggnaden i vilken det idag finns ett gatukök har tidigare utgjort en bensinstation och en lägenhet. I anslutning till byggnaden finns fundamentet från den tidigare pumpön till bensinstationen kvar. Markytan inom fastigheten utgörs huvudsakligen av asfalt, och sluttar västerut från Norra Esplanaden mot den västra fastighetsgränsen som angränsar till Gunnar Gröpe 14.

Figur 2. Foto till vänster Gunnar Gröpe 1 fotograferad mot söder, som idag utgörs av en asfalterad parkering. Foto till höger visar den östra gränsen mot Gunnar Gröpe 2.

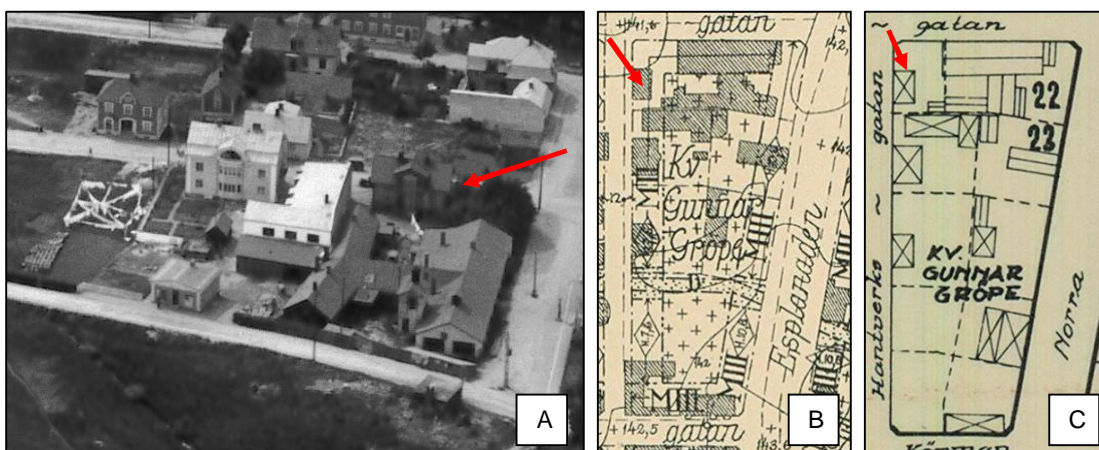
Figur 3. Foto till vänster visar Gunnar Gröpe 2 fotograferad mot söder från korsningen Norra Esplanaden/Kvarngatan. Foto till höger visar det befintliga skärmtaket fotograferat mot väst under vilket den gamla pumpön finns kvar.

Figur 4. Foto till vänster visar den fd bensinstationen fotograferad mot norr som idag används som gatukök. Foto till höger visar servicehallen för bilar, som ligger norr om gatuköket (fotograferat mot väster).

Fastigheten Gunnar Gröpe 1

Vid inventeringen har det inte framkommit information om att det har funnits någon tidigare verksamhet inom fastigheten Gunnar Gröpe 1. På ett flygfoto från 1931 (se figur 5A) framgår att ett bostadshus tidigare legat inom fastigheten. Aktuellt bostadshus finns även utmarkerat på fastighetskartor från 1942 och 1957, se figur 5B och 5C. Från samtal med handläggare på miljö- och byggförvaltningen i Älmhults kommun har det kommit fram uppgifter om att en kemtvätt kan ha varit verksam inom fastigheten. Uppgiften om en kemtvätt inom Gunnar Gröpe 1 baseras på information från en tidigare anställd på kemtvätten. Vid närmare kontroll av handläggare på miljö- och byggförvaltningen framgår att ingången till aktuell kemtvätt var från Hantverksgatan vid Gunnar Gröpe 1, men själva kemtvätten troligtvis låg inom fastigheten Gunnar Gröpe 2.

Figur 5: Flygfoto över den östra delen av kvarteret Gunnar Gröpe från 1931 (A) samt utdrag från fastighetskartor daterade 1942 (B) samt 1957 (C). Byggnaden inom fastigheten Gunnar Gröpe 2 har markerats i respektive figur med en röd pil.

Inom fastigheten Gunnar Gröpe 2 framgår av genomförd MIFO fas 1 att det inom fastigheten har legat en kemtvätt (Igefors kemtvätt), som ska ha varit en av de större kemtvättarna i Älmhult. Informationen gällande kemtvätten bygger helt på muntliga källor, och inom kvarter Gunnar Gröpe har ombyggnader skett sedan tiden för aktuell kemtvätt samtidigt som fastighetsbeteckningarna har förändrats. Sammantaget gör detta att lokaliseringen av kemtvätten är osäker, men bedöms ha legat inom Gunnar Gröpe 2 och eventuellt inom del av Gunnar Gröpe 1. Verksamhetsperioden uppskattas till ca 20 år. Företaget som bedrev kemtvätten finns omnämnt i 1960 års telefonkatalog, och bedöms därmed ha varit verksam mellan ca 1940-1960. I MIFO fas 1 har objektet klassats i riskklass 3, vilket innebär måttlig risk för människa och miljö. Vidare framgår av MIFO fas 1 att ytterligare en kemtvätt (Östlings kemtvätt) har varit verksam söder om planområdet inom fastigheten Gunnar Gröpe 14.

Fastigheten Gunnar Gröpe 2

Inom fastigheten Gunnar Gröpe 2 har det även legat en bensinstation. Byggnaden tillhörande den fd bensinstationen samt en pumpö finns kvar inom fastigheten. I utförd MIFO fas 1 gällande kemtvätten framgår att det någon gång mellan 1945 och 1967 var ett bensinläckage från en bensinstation inom fastigheten, som då benämndes Gunnar Gröpe 11. Det innebär att drivmedelförsäljning inom fastigheten troligtvis pågått sedan åtminstone 1960-talet. I samband med avetableringen av bensinstationen utfördes en miljöteknisk markundersökning inom fastigheten, se ÅF Infrastruktur AB rapport 2014. Vid undersökningen uttogs jordprov och grundvattenprov för laboratorieanalys med avseende på BTEX, alifater, aromater samt PAH.

Resultaten påvisade förhöjda halter av aromatiska kolväten, BTEX samt PAH i jord inom fastigheten. Vid jämförelse med Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning (KM) och mindre känslig markanvändning (MKM) överskreds uppmätta halter av aromater >C8-C10, PAH-M och PAH-H de generella riktvärdena för KM vid tre provtagningspunkter, se bilaga 1. Laboratorieanalys av grundvatten inom fastigheten påvisade endast spår av MBTE. I utförd undersökning påtalas att provtagning inte kunde göras nära den befintliga pumpön.

Fastigheten Gunnar Gröpe 4

Inom fastigheten Gunnar Gröpe 4 i den södra delen av planområdet påbörjades troligtvis drivmedelförsäljning redan på 1930-talet (KM Miljöteknik 2000). År 1961 köptes fastigheten av Artur Carlsson, som i samband med köpet grävde ner nya cisterner. Vid tidpunkten för köpet fanns en bensinstation och en lägenhet inom fastigheten. Samma år byggdes en servicehall med tvätt- och smörjhall. År 1983 byggdes lägenheten om till gatukök och kiosk. År 1990 upphörde drivmedelförsäljningen, medan bilverkstadens (servicehallen) verksamhet fortsatte.

År 2000 utförde KM Miljöteknik en miljöteknisk markundersökning inom Gunnar Gröpe 4. Vid undersökningen uttogs jordprov och grundvattenprov för laboratorieanalys med avseende på BTEX, alifater, aromater, PAH och bly. Resultaten påvisar halter av alifater och aromater överskridandes Naturvårdsverkets generella riktvärde för KM inom fastigheten, samt förhöjda halter av PAH och bly i grundvatten, se bilaga 2.

Tänkbara föroreningskällor för föroreningar inom planområdet

Baserat på inventeringsresultaten bedöms följande tänkbara föroreningskällor utgöra risker för mark- och grundvattenföroreningar inom planområdet:

- Klorerade lösningsmedel i grundvatten från den fd kemtvätten inom den norra delen av planområdet samt via föroreningsspridning i grundvatten och/eller vattenledningar från intilliggande fd kemtvätsverksamhet inom fastigheten Gunnar Gröpe 14
- Petroleum- och metallföroreningar i mark och grundvatten från de fd bensinstationerna inom fastigheterna Gunnar Gröpe 2 och Gunnar Gröpe 4, samt servicehallen inom Gunnar Gröpe 4.

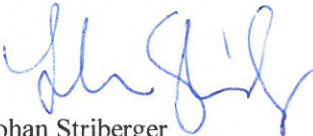
Vidare finns risk för att planområdet kan ha fyllts ut med förorenade massor.

Vid utförd undersökning vid Gunnar Gröpe 4 kommenteras att smörjgropar i verkstaden vid undersökningstillfället var indräkt med olja och oljeavskiljaren innehöll oljehaltigt slam. Eftersom verkstaden vid tidpunkten (2000) och framåt har varit verksam finns risk att ytterligare spill och läckage av oljor har skett.

Rekommendation

Sammantaget bedöms, utifrån resultat av utförd inventering, att en miljöteknisk markundersökning utförs inom planområdet inför eventuell nybyggnation med uttag av jordprov samt grundvattenprov för laboratorieanalys med avseende på metaller, PAH, petroleumämnen samt klorerade lösningsmedel.

Tyréns AB
Malmö 2015-12-15

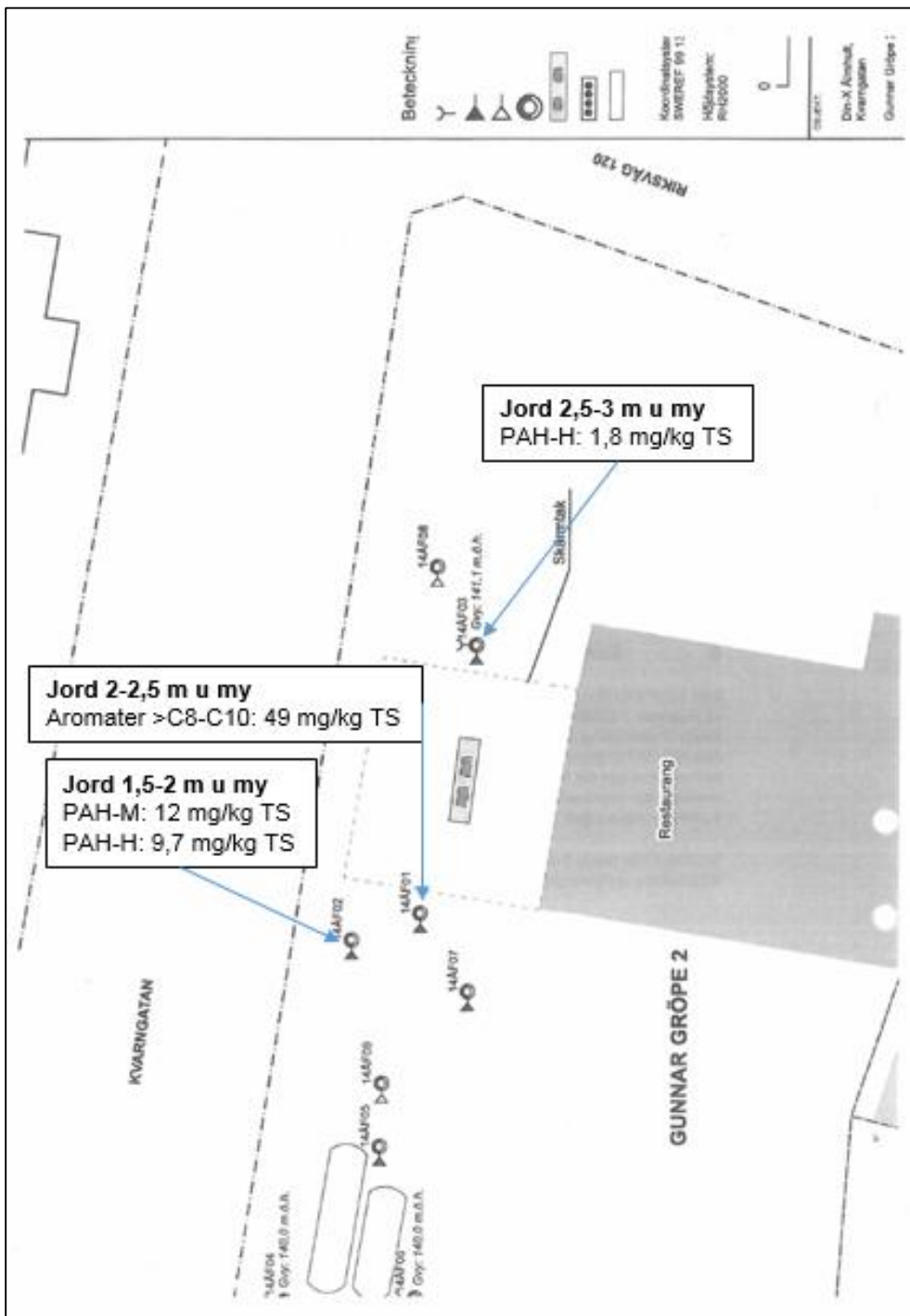
Johan Striberger

Granskad av:

Karin Kockum

Bilaga 1. Provtagningsplan från tidigare utförd miljöteknisk markundersökning inom Gunnar Gröpe 2 (ÅF Infrastruktur AB, 2014) med lägen för påträffade föroreningar i jord överskridandes Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning

Bilaga 2. Provtagningsplan från tidigare utförd miljöteknisk markundersökning inom Gunnar Gröpe 4 (KM Miljöteknik AB, 2000) med lägen för påträffade föroreningar i jord överskridandes Naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning samt förhöjda halter i grundvatten

